



PRZEMOC I ZASTRASZANIE

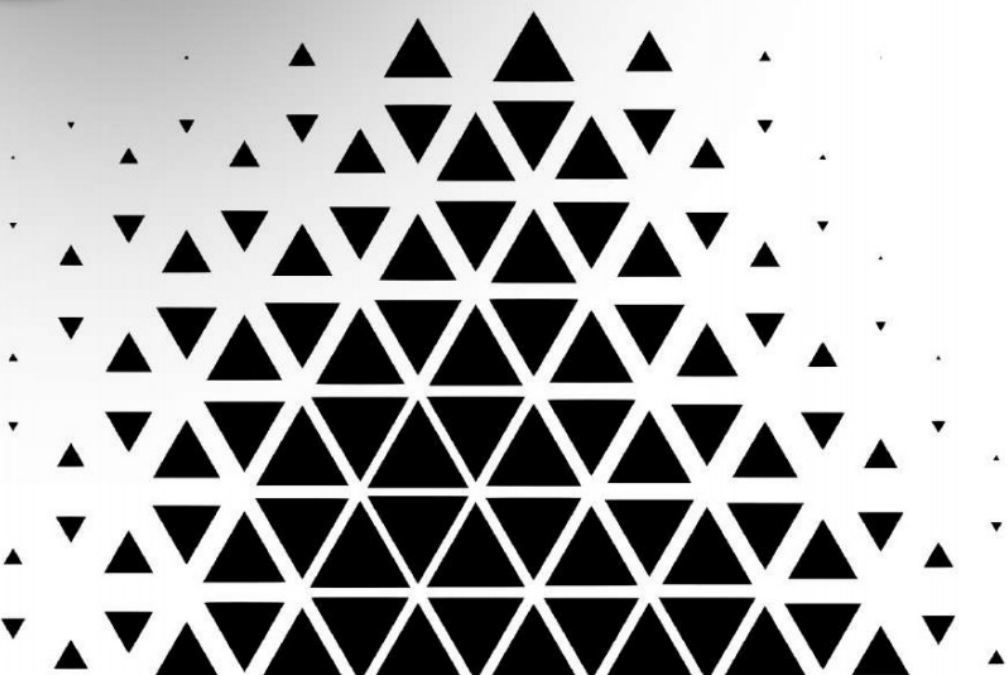
WŚRÓD DZIECI
I NASTOLATKÓW



PORADNIK PRAWNY

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. Przemoc rówieśnicza.....	5
2. Czym jest cyberprzemoc?.....	7
3. Zastraszanie.....	11
4. Przemoc w związkach nastolatków.....	13
5. Gdzie szukać pomocy?.....	16



WSTĘP

Dlaczego dzieci krzywdzą rówieśników?

Biją, szarpią, poniżają, zastraszają... Są to przykładowe formy agresji niektórych dzieci wobec rówieśników. Badania wykazały, że takie zachowania mogą być wynikiem długotrwałego stresu spowodowanego tym, co dzieje się w rodzinie, np. przemocy czy złej opieki. Zaspokojona potrzeba bezpieczeństwa jest tym, co pozwala dziecku prawidłowo się rozwijać. Jeśli zaś rodzic odrzuca dziecko lub unika z nim kontaktu, pozostawia je niespokojne, czego długotrwałym skutkiem jest wzbierająca się złość, w wyniku czego łatwo wpada w gniew reagując agresją.

W przygotowanym dla Państwa poradniku pragniemy zwrócić uwagę na to, jak rozpoznać, że nasze dziecko doświadcza przemocy ze strony rówieśników oraz podpowiedzieć, w jaki sposób można i należy w takich sytuacjach reagować. Aktualizacje poradnika będą dla Państwa dostępne na stronie internetowej www.dogma.org.pl

Prawnicy i doradcy Stowarzyszenia "DOGMA"

Potrzebujesz pomocy prawnej?
Skontaktuj się z nami – tel. 79 88 69 599

**Umów się na bezpłatną poradę z doradcą Stowarzyszenia "DOGMA"
i dowiedz się jak w pełni korzystać ze swoich praw!**

Porady prawne świadczone są również telefonicznie.
Wykaz punktów z numerami do zapisów można znaleźć na stronie:
www.dogma.org.pl

Zapraszamy również na wirtualne spotkania z prawnikami,
doradcami obywatelskimi i mediatorami w ramach cyklu wywiadów:
„Spotkanie z prawnikiem”. Zachęcamy do śledzenia naszego profilu
na Facebooku oraz kanału YouTube.



1. PRZEMOC RÓWIEŚNICZA

Dręczenie, nękanie, znęcanie się, agresja rówieśnicza, zastraszanie, wiktymizacja rówieśnicza, mobbing, bullying. Przemoc ze strony rówieśników pozostawia trwałe ślady w psychice nastolatka. Dlatego młodzi ludzie, mający doświadczenia z przemocą rówieśniczą nie mogą pozostać bez pomocy i wsparcia ze strony dorosłych.



Andrzej jest kolegą Julki z klasy. Chłopiec boi się chodzić do szkoły, bo dwóch chuliganów, 17-letni Jurek i 15-letni Mikołaj, prześladowają go. Chłopcy często zaczepiają Andrzeja, wyśmiewają, wymuszają pieniądze i biją go. Ostatnio nawet grozili mu nożem i zmusili do oddania pieniędzy. Kolega Julki nie wie, co teraz zrobić. Jest bezradny i przestraszony. Najchętniej przestałby chodzić do szkoły. Myśli, że skoro jego prześladowcy są niepełnoletni, nie poniosą żadnej odpowiedzialności. Czy ma rację?

W badaniach przeprowadzonych w ramach „Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci” stwierdzono, że większość nastolatków w wieku 11–17 lat (około 60%) doświadczyła przynajmniej raz w swoim życiu jednej z pięciu form przemocy: napaść zbiorowa ze strony obcych rówieśników, przemoc fizyczna ze strony znajomych rówieśników lub rodzeństwa, znęcanie się przez rówieśników lub rodzeństwo, przemoc psychiczna lub emocjonalna ze strony rówieśników oraz przemoc ze strony chłopaka/dziewczyny.

Czym jest przemoc rówieśnicza?

Określa dręczenie (bullying) jako powtarzające się, długotrwałe wrogie zachowania podejmowane z zamiarem wyrządzenia przykrości lub krzywdy osobie, która ze względu na przewagę sprawcy (lub sprawców), nie może się bronić. Przy czym przewaga sprawcy może wynikać nie tylko z większej siły i sprawności fizycznej, ale także z pozycji w grupie rówieśniczej, cech osobowości czy statusu materialnego.

Przemoc może przybierać różne formy. **Przemoc fizyczna** to bicie, kopanie, plucie, odbieranie rzeczy czy wyłudzenie pieniędzy, rzucanie przedmiotami itp. **Przemoc werbalna (słowna)** to wyzywanie, przezywanie, wyśmiewanie, ośmieszanie, grożenie oraz oczernianie, w tym rozpowszechnianie plotek. Z kolei **przemoc niewerbalna** może polegać na grożeniu gestami, np. pięścią.



2. CZYM JEST CYBERPRZEMOC?

Narzędziem przemocy mogą być nowoczesne technologie komunikacyjne wykorzystywane do cyberprzemocy, mobbingu elektronicznego, nękania internetowego i hejtu.



Historia Ani z Gdańska

W 2006 r. polską opinię publiczną poruszyła głośna sprawa uczennicy gdańskiego gimnazjum. Podczas lekcji, w czasie nieobecności nauczyciela, koledzy rozebrali swoją koleżankę i na oczach klasy molestowali ją seksualnie. Całe zdarzenie sfilmowali telefonem komórkowym, straszili, że nagranie zostanie umieszczone w internecie. Upokorzona przez dręczycieli 14-latką popełniła samobójstwo. Późniejsze dochodzenie ujawniło, że dziewczynka była także systematycznie szykanowana i obrażana przez kolegów na terenie szkoły.

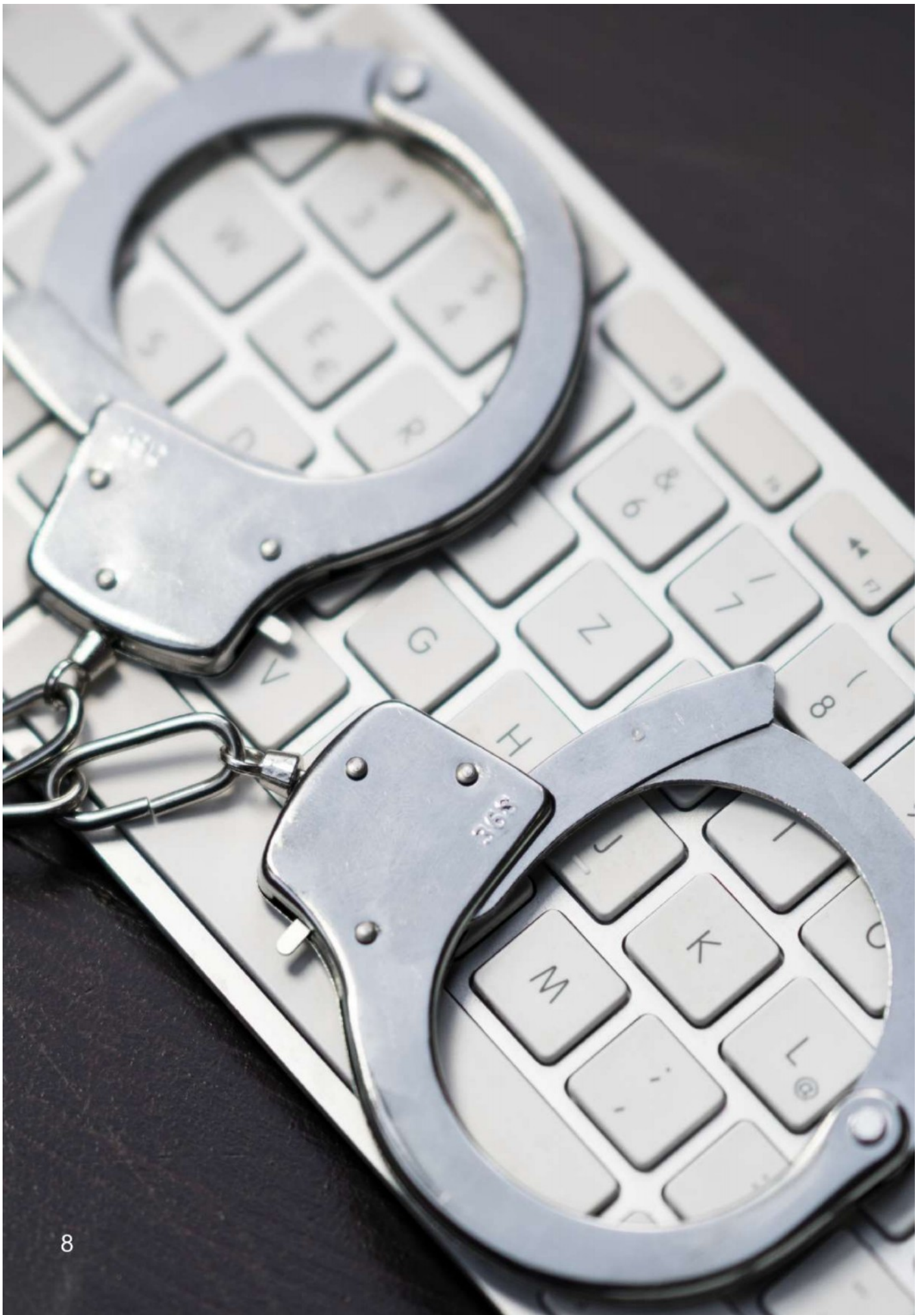
Tak jak w przemocy „tradycyjnej”, sprawca lub sprawcy mogą wielokrotnie nękać kolegę czy koleżankę, wysyłając, np. obraźliwe sms-y. Ośmieszające treści i materiały umieszczone w sieci są dostępne dla tzw. niewidzialnej publiczności – trudnej do zidentyfikowania, niekiedy bardzo licznej grupy użytkowników.

Cyberprzemoc a prawo

W celu ochrony dzieci przed przemocą w internecie, rodzice mogą wykorzystywać istniejące regulacje, zarówno przepisy prawa karnego, jak i kodeksu cywilnego. Niektóre akty internetowej agresji naruszają obecnie obowiązujące prawo (są uznawane za przestępstwo lub wykroczenie) i mogą zostać zgłoszone na policję, do prokuratury lub do sądu. Są to: zniesławienie lub zniewaga, naruszenie wizerunku, stalking, podszywanie się pod kogoś, groźby, włamania. W przypadku tych przestępstw/wykroczeń ściganie sprawcy cyberprzemocy następuje po złożeniu wniosku przez osobę pokrzywdzoną.

Przykłady:

-  *Ktoś nieznany przesyła chłopakowi na komunikatorze wiadomości o treści „W końcu cię dopadniemy debil!”, „Zdychaj śmieciu!”. Do jednej z nich dołączone było zdjęcie szkoły, do której chodzi.*
-  *Po rozstaniu z chłopakiem, dziewczyna otrzymuje od niego po kilkadziesiąt SMS-ów i e-maili dziennie. Bardzo często chłopak pisze w nich, że wie z kim ona się spotyka, gdzie chodzi po szkole itp.*



Przestępstwa ścigane z urzędu

-  opublikowanie w internecie, w jakiejkolwiek formie, filmu lub zdjęcia nagiej osoby poniżej 18 roku życia (jest to przestępstwo rozpowszechniania pornografii z udziałem dziecka)
-  znieważenie grupy osób na tle religijnym, etnicznym itp.
-  stalking w przypadku, gdy jego następstwem było targnięcie się na życie ofiary cyberprzemocy

**Osoby lub instytucje publiczne (np. szkoły),
posiadające wiedzę o tego rodzaju przestępstwach
MAJĄ OBOWIĄZEK ZAWIADOMIĆ O NICH
POLICJĘ LUB PROKURATURĘ,
która następnie zobowiązana jest
wszczać właściwe postępowanie.**

Konsekwencje przemocy

Przemoc fizyczna pozostawia widoczne ślady w postaci sińców, zadrapań, niekiedy nawet złamań. O przemocy fizycznej mogą również świadczyć zniszczone ubrania albo uszkodzone przedmioty należące do nastolatka.

Przemoc psychiczna, której konsekwencje są trudniejsze do zaobserwowania, może być dla młodego człowieka bardziej dotkliwa i pozostawić urazy natury psychicznej, które nie pozostają bez wpływu na dalsze życie młodego człowieka.

Badania wskazują, że młodzież doświadczająca przemocy ma gorsze wyniki w nauce, co jest związane z problemami z koncentracją, częstym opuszczaniem lekcji, a także słabymi więziami z rówieśnikami. Młodzi ludzie doświadczający przemocy nie dysponują bowiem dostatecznymi umiejętnościami w budowaniu tych więzi, wycofują się z kontaktów społecznych, co nasila ich problemy.



3. ZASTRASZANIE

Zastraszanie może objawiać się poprzez pojedyncze zajście, jak na przykład popchnięcie drugiego dziecka na szkolnym korytarzu lub, jak sugeruje większość ekspertów, przez powtarzające się agresywne zachowania w stosunku do jednostki. Niezależnie od tego jak definiujemy zastraszanie niektóre dzieci będą potrzebowały wsparcia specjalisty lub rady już po jednorazowym incydencie.

Jednostka, która zastrasza rówieśników, przede wszystkim używa siły w stosunku do swojej ofiary. Osoby, które doświadczyły przemocy są zazwyczaj bezbronne.

Zastraszanie obejmuje następujący zestaw zachowań:

-  zniewagi słowne, drwiny
-  wysyłanie obelżywych wiadomości przy użyciu kanałów elektronicznych
-  poniżanie ofiary
-  świadome izolowanie ofiary oraz wykluczanie jej z grupy
-  ataki fizyczne, często spotykane, gdy ofiara jest sama i bezbronna
-  szantaż, groźby oraz zmuszanie kogoś do zrobienia czegoś wbrew jego woli
-  niszczenie przedmiotów należących do ofiary
-  rozpowszechnianie kłamstw i plotek na temat ofiary
-  okradanie ofiary i wyłudzenie od niej pieniędzy

Ofiarami zastraszania często padają dzieci wrażliwe, inteligentne i delikatne. Nie pochodzą z domów, w których toczą się konflikty, więc podczas ataku nie wiedzą co robić. Prześladowcą często okazuje się osoba, którą ofiara dobrze знаła i szanowała.

Zastraszanie prowadzi do utraty wiary w siebie i obniżenia poczucia własnej wartości, a w skrajnych sytuacjach nawet do myśli samobójczych. Nie możemy wymagać od dziecka, by znosiło fizyczne lub psychiczne cierpienie spowodowane agresją innego dziecka. Należy pamiętać, że dziecko musiało się zebrać na odwagę, aby powiedzieć nam o wyżej wymienionych incydentach.

Jak sobie radzić z zastraszaniem?

Jeśli dziecko nie chce nam powiedzieć, że jest zastraszane, a my podejrzewamy, że mogło znaleźć się w takiej sytuacji, zrobimy wszystko, aby dowiedzieć się prawdy. Wypytajmy kolegów oraz ich rodziców, być może dziecko otworzy się w rozmowie z innym dorosłym lub nauczycielem.



Nie zgłaszajmy nikomu problemu bez zgody dziecka, bardzo możliwe, że obawia się odwetu. Zapytajmy, jakie kroki chce podjąć w celu rozwiązania problemu. Możemy umówić dziecko za jego zgodą z nauczycielem w towarzystwie, którego czuje się swobodnie. Poprośmy, aby zapisywało wszystkie incydenty wraz z datą i nazwiskami uczestników. Pomoże to, kiedy zdecydujemy się już na interwencję w szkole. Należy zaangażować cały personel szkolny, rodziców i dzieci, aby poradzić sobie z problemem zastraszania.

Wielu nauczycieli nie przyjmuje do wiadomości, że w ich szkołach występuje problem zastraszania. Zmierzenie się z nim wymaga od nas dużej ilości czasu i wielu negocjacji. Jeżeli nie otrzymamy w szkole właściwego wsparcia, wyślijmy oficjalne pismo do szkoły. Jeśli to nie przyniesie oczekiwanych rozwiązań, a my widzimy, że szkoła wyraźnie ignoruje nasz problem, skontaktujmy się z kuratorium oświaty.

4. PRZEMOC W ZWIĄZKACH NASTOLATKÓW

Przemoc wśród nastolatków kojarzy się nam z przemocą rówieśniczą, do jakiej dochodzi w grupie. Przemoc na randce jest nieco innym zjawiskiem i dotyczy zachowania chłopców i dziewczyn w pierwszych relacjach intymnych. Jako dorośli mamy tendencję do niedostrzegania tego problemu.

Ponadto młode dziewczyny nie ujawniają przemocy i mają wiele ku temu powodów, np. wstydzą się, nie wiedzą, że to, czego doświadczają, to nadużycie, boją się zakazu spotykania z chłopakiem, wierzą w jego przemianę, nie mają zaufania do rodziców i nauczycieli. A sprawcy z reguły nie widzą potrzeby ujawniania swoich nagannych zachowań.

Do najbardziej typowych form przemocy psychicznej wśród nastolatków należą:

 **WYZWISKA** - „*Jesteś gruba, głupia, leniwa, nikt cię nie będzie chciał*”, „*Suka, krowa, dziwka*”, „*Nie rozumiem, dlaczego się z tobą spotykam*”
Ofiary z czasem przestają reagować na obelgi, bo uważają, że to prawda. Akceptują taki sposób traktowania ze strony chłopaka, ponieważ potwierdza on ich negatywną opinię na swój temat.

 **KONTROLA**, za pomocą użycia nowoczesnych technologii - dla sprawcy są to kolejne narzędzia do sprawowania kontroli nad ofiarą. Kilkanaście telefonów lub SMS-ów w ciągu godziny, po to, by sprawdzić, gdzie jest dziewczyna, z kim przebywa, po co tam jest, w jakim stroju itp. Sprawcy potrafią kontrolować każdy krok ofiary, wymuszać na niej konieczność bycia w stałym kontakcie.



- 
UŻYWANIE WULGARYZMÓW JAKO FORMY ADORACJI - określenia „suka” czy „dziwka” wchodzą do języka nastolatków, jako określenia o zabarwieniu pozytywnym. „Umówiłem się z moją suką na wieczór” - dziewczyny uczą się reagować na te określenia w pozytywny sposób, traktując je jako wyraz twardego, męskiego przywiązania do nich.

- 
MONOPOLIZOWANIE CZASU OFIARY – sprawca zaczyna dyktować ofierze, z kim wolno jej się spotykać, w jakim czasie, z kim może rozmawiać, na kogo wolno jej patrzeć itp. Zwykle w tego rodzaju związku dziewczynie nie wolno jest wychodzić z przyjaciółmi bez jego zgody lub obecności, chłopakowi wolno wszystko.

- 
IZOLOWANIE OD RODZINY I PRZYJACIÓŁ - dla rodziców powinien to być poważny sygnał ostrzegawczy. Odizolowana, po jakimś czasie, od otoczenia ofiara zaczyna mieć w życiu tylko jedną bliską osobę - sprawcę. Powoduje to, że będzie trwała w związku z nim, pomimo coraz większych strat osobistych.

- 
OBWINIANIE – za wszystkie trudności pojawiające się w związku odpowiedzialność przerzucana jest na dziewczynę. Często w takich sytuacjach przyjmuje taktykę „starania się”, tak aby następnym razem zadowolić partnera i uniknąć przemocy.

- 
SKRACANIE DYSTANSU W ZWIĄZKU - np. mówienie „kocham cię” na drugiej czy trzeciej randce, kiedy realnie nie ma nawet możliwości dobrze się poznać. Takie wyznanie uniesie pod niebiosa każdą spragnioną ciepła i akceptacji dziewczynę. Miłość nie jest możliwa w tak krótkim czasie, możliwe jest pożądanie lub fascynacja.

- 
WYMUSZANIE RÓŻNYCH FORM INTYMNOŚCI np. pocałunków, jest jedną z form pokazywania dominacji: „Biorę to, na co mam ochotę, nie licząc się z twoją wolą”. W subkulturze młodzieżowej mało popularne jest proszenie dziewczyn o zgodę na pocałunek. Wymuszanie polega też na manipulowaniu poczuciem wartości dziewczyn, np. poprzez zarzucanie jej, że jest zimna, mało kobieca itp., bo odmawia. Sprawcy stosują „pranie mózgu”, wmawiając partnerkom, co jest „normalne”, a co nie lub co powinny zrobić dla swojego chłopaka.

5. GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

Fachową i do tego bezpłatną pomoc psychologiczną i prawną można uzyskać w wielu miejscach (instytucjach), takich jak:

-  Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży – **116 111**
-  Lokalne punkty nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego – **79 88 69 599**
-  Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka – **800 12 12 12**
-  Policja, szkoła, kuratorium, psycholog, pedagog szkolny w danej miejscowości
-  Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci – **800 100 100**
-  Infolinia pomocowa dla dzieci, młodzieży i ich opiekunów – **800 080 222**
-  Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka – **800 12 12 12**
-  Całodobowy Telefon dla Osób Uzależnionych i ich Rodzin – **61 843 01 01**
-  Infolinia Anonimowych Alkoholików (8:00 - 22:00) – **801 033 242**

CYBERPRZEMOC - WŁĄCZ BLOKADĘ NA NĘKANIE

Więcej o tym, jak dbać o bezpieczeństwo dziecka znajdziesz:

- www.saferinternet.pl
- Strona kampanii „Nie zagub dziecka w sieci”
www.gov.pl/web/niezagubdzieckawsieci
- www.dyzurnet.pl
- www.cybernauci.edu.pl
- www.cyfrowobezpieczni.pl

O AUTORCE:

JUSTYNA ZAPOTOCZNY-PELAK

Doradca obywatelski i mediator od lat współpracujący ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego DOGMA

**POTRZEBUJESZ POMOCY PRAWNEJ?
MASZ PYTANIA, WĄTPLIWOŚCI?
OBAWIASZ SIĘ O SWOJE PRAWA?**

Umów się na bezpłatną poradę z doradcą
Stowarzyszenia "DOGMA" i dowiedz się,
jak w pełni korzystać ze swoich praw!

**Nie zwlekaj! Popraw swoją sytuację!
Nie wstydź się zwrócić o pomoc!**

Dzięki bezpłatnym poradom prawnym i obywatelskim
Twoja sytuacja może jedynie ulec poprawie.

**Zadzwoń i zapisz się na darmową poradę prawną!
Wykaz punktów z aktualnymi numerami
telefonów do zapisów można znaleźć na stronie
internetowej: www.dogma.org.pl**

Zapraszamy również na wirtualne spotkania z prawnikami,
doradcami obywatelskimi i mediatorami
w ramach cyklu wywiadów „Spotkanie z prawnikiem”.

Zachęcamy do śledzenia naszego profilu na Facebooku
oraz kanału YouTube.

**Dodatkowe informacje można uzyskać również
pod numerem INFOLINII: 79 88 69 599**

**Masz pytania, wątpliwości?
Obawiasz się o swoje prawa?
Nie zwlekaj!**

Umów się na bezpłatną poradę
z doradcą Stowarzyszenia "DOGMA"
i dowiedz się, jak w pełni korzystać ze swoich praw!

Zapisy telefonicznie: **32 416 13 46**

lub przez stronę:

<https://np.ms.gov.pl/>

Infolinia Stowarzyszenia "DOGMA"

tel. 79 88 69 599

POWIAT RYBNICKI
<https://starostwo.rybnik.pl/informator/nieodplatna-pomoc-prawna/>



**Punkt Bezpłatnego
Poradnictwa Obywatelskiego**

Siedziba Izby Rzemieślniczej w Rybniku
ul. 3 Maja 18, 44-200 Rybnik
pokój nr 8 (parter)

Poniedziałek - piątek 16.00 - 20.00

Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej

Zespół Szkół Specjalnych
w Czerwionce - Leszczynach
ul. Przedszkolna 1
44-238 Czerwionka - Leszczyny

Poniedziałek - piątek 13.00 - 17.00

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
darmowapomocprawna.ms.gov.pl/



2021

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych z Powiatu Rybnickiego



**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
www.ms.gov.pl

